

**Міністерство охорони здоров'я України
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова**

Навчально-науковий інститут психології та ментального здоров'я

Кафедра **психіатрії, наркології та психотерапії**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Володимир ШКОЛЬНИКОВ
«31» серпня 2026

РОБОЧА ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

ОК 11 ПСИХІАТРІЯ ТА НАРКОЛОГІЯ

**Підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація
та міжнародні відносини
спеціальності **С4 Психологія**
професійна кваліфікація «Клінічний психолог»**

Робоча програма з дисципліни **«Психіатрія та наркологія»** підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, освітньої кваліфікації «Магістр психології», професійної кваліфікації «Клінічний психолог». 22 с.

«27» серпня 2026

Розробники:

Доцент кафедри психіатрії,
наркології та психотерапії к.м.н, доц. Наталія РАЦИБОРИНСЬКА-ПОЛЯКОВА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психіатрії, наркології та психотерапії

протокол № 1 від «27» серпня 2026

Завідувач кафедри психіатрії,
наркології та психотерапії

д.мед.н., проф. Софія РИМША

Схвалено Науково-методичною радою Навчально-наукового інституту психології та ментального здоров'я

протокол № 1 від «28» серпня 2026

Голова науково-методичної ради
Навчально-наукового інституту
психології та ментального здоров'я

д.мед.н., проф. Олександр БЕЛОВ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Психіатрія та наркологія» складена згідно ОПП «Клінічна психологія» (2026) другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С4 Психологія, відповідно Стандарту вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти, введеного в дію наказом МОН України №564 від 24.04.2019р.

Анотація навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Психіатрія та наркологія» складена відповідно до порядку підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти у вищих медичних навчальних закладах освіти України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, примірного навчального плану підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С4 Психологія, професійна кваліфікація «Клінічний психолог».

Дисципліна є обов'язковим компонентом ОК11 освітньо-професійної програми «Клінічна психологія», циклу професійної підготовки магістра психології, розрахована на 3,0 кредити, які здобувачі освіти засвоюють протягом 2 семестру на 1 році навчання.

Основним фокусом програми є отримання знань з дисципліни «Психіатрія та наркологія», вивчення якої необхідне для успішного засвоєння дисциплін професійної підготовки та успішної професійної діяльності. Предметним напрямком програми є особливості організації системи охорони психічного здоров'я, загальна психопатологія та спеціальна (нозологічна) психіатрія, програма орієнтована на отримання знань про хворобливі зміни психіки, етіологія, патогенез, клініка, лікування, профілактика, експертиза та реабілітація психічно хворих, формування здатності застосовувати набуті знання, уміння, навичок первинної діагностики, лікування, профілактики психічних розладів, психосоціальної реабілітації пацієнтів з психічними розладами, в тому числі обумовлених прийомом психоактивних речовин, необхідних при організації психологічного супроводу окремих контингентів, а також при наданні первинної психологічної допомоги, для вирішення типових задач діяльності психолога в галузі охорони ментального здоров'я на відповідній посаді, сфера застосування яких передбачена визначеними переліками синдромів та симптомів розладів психіки, в тому числі обумовлених прийомом психоактивних речовин, що потребують особливої тактики ведення клієнтів, кризових станів, проведення досліджень тощо.

Робоча програма складена на основі:

освітньо-професійної програми «Клінічна психологія» (2026) підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої кваліфікації «Магістр психології», галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С4 Психологія у ВНМУ ім. М.І. Пирогова 2026; навчального плану спеціальності С4 «Психологія» на 2026-2027 навч. р.; положення про організацію освітнього процесу у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова; примірної програми навчальної дисципліни «Клінічна психологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої кваліфікації «Магістр

психології», галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С4 Психологія, професійної кваліфікації «Клінічний психолог», Вінниця.

1. Опис навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Психіатрія та наркологія» призначена для закладів вищої освіти МОЗ України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, заснованої на поєднанні технологій навчання за розділами та залікових кредитів оцінки – одиниць виміру навчального навантаження здобувача освіти необхідного для засвоєння дисципліни або її розділу. Видами навчальних знань згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) практичні заняття, в) самостійна робота студентів.

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями. Рівень підготовки здобувачів: визначається на підставі результатів тестування, письмової або усної відповіді на контрольні питання, розв'язанні ситуаційних та клінічно-орієнтовних задач, огляд хворого, клінічні розбори, складання алгоритмів обстеження, лікування та профілактики при певній нозології, проведення диференційної діагностики на підставі визначених симптомів та синдромів у хворого, оцінку результатів обстежень, функціональних проб тощо.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється по її завершенню у формі диференційованого заліку згідно навчального плану для спеціальності С4 Психологія ОП Клінічна психологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є хворобливі зміни психіки, етіологія, патогенез, клініка, лікування, профілактика, експертиза та реабілітація психічно хворих, роль клінічного психолога в роботі психіатричної клініки.

Міждисциплінарні зв'язки: Вивчення обов'язкової дисципліни «Психіатрія та наркологія» базується на знаннях основних фундаментальних дисциплін та дисциплін професійного спрямування та інтегрується з цими дисциплінами. Дисципліна передбачає інтеграцію викладання з іншими дисциплінами, що вивчають особливості психіки та поведінки, та закладає основи професійного мислення, фахової інтерпретації особливостей розладів психіки та поведінки, які використовуються в психологічній практиці, формування умінь застосовувати знання з психіатрії та наркології в процесі подальшого навчання і у професійній діяльності; закладає основи здорового способу життя та профілактики психічних порушень у процесі життєдіяльності, надає розуміння сучасної стратегії лікування та профілактики розладів психіки та поведінки і формуванню знань для індивідуальних підходів щодо діагностики та лікування психічних порушень в процесі професійної діяльності.

2. Мета та завдання вивчення навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування здатності застосовувати набуті знання, уміння, навички первинної діагностики, лікування, профілактики психічних розладів, психосоціальної реабілітації пацієнтів з психічними розладами, в тому числі обумовлених прийомом психоактивних речовин, необхідних на первинному рівні надання психологічної допомоги, а також для вирішення типових задач діяльності психолога в галузі охорони здоров'я на відповідній посаді, сфера застосування яких передбачена визначеними переліками синдромів та симптомів

розладів психіки, в тому числі обумовлених прийомом психоактивних речовин, що потребують особливої тактики ведення клієнтів, невідкладних станів, досліджень, тощо.

2.2. Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Психіатрія та наркологія» є пропагування методу профілактичного спрямування охорони психічного здоров'я України, що є одним із важливих принципів в організації високоспеціалізованої психіатричної/наркологічної допомоги; підкреслення важливості і необхідності вивчення питань професійної етики і деонтології для формування особистості психолога; розгляд питань професійної орієнтації; розвиток клінічного мислення; активне набуття і закріплення практичних навичок.

2.3. **Компетентності та результати навчання**, формуванню яких сприяє дисципліна. Згідно ОПП «Клінічна психологія» (2026) дисципліна забезпечує набуття студентами наступних компетентностей:

ІК – Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми клінічної психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні (ЗК):

ЗК1 .Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні (СК):

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та доказові методики і техніки практичної діяльності, необхідні психодіагностичні інструменти, інтерпретувати результати психодіагностики та формулювати висновки.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК11. Здатність аналізувати та визначати потреби пацієнта, визначати мету та цілі психологічної роботи.

СК12. Здатність обирати необхідні психологічні втручання, планувати та реалізовувати втручання низької інтенсивності та психологічне консультування, здійснювати кризові втручання, планувати та здійснювати заходи психологічної абілітації та реабілітації, аналізувати та оцінювати ефективність психологічних втручань.

СК13. Здатність розробляти та надавати рекомендації для покращення психічного здоров'я, скеровувати пацієнтів за подальшою фаховою допомогою.

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР12. Обирати адекватні психологічні втручання, планувати і реалізовувати втручання низької інтенсивності, психологічне консультування, кризові втручання, заходи з психологічної абілітації та реабілітації, оцінювати ефективність психологічних втручань, надавати рекомендації для покращення психічного здоров'я, визначати підстави для скеровування пацієнта за подальшою фаховою допомогою.

ПР15. Визначати зміст діяльності клінічного психолога в моно- та мультидисциплінарних командах.

Результати навчання для дисципліни:

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати:

- етіологічні та патогенетичні механізми розладів психіки та поведінки;
- класифікацію найбільш поширених психічних захворювань;
- клінічні особливості перебігу найбільш поширених психічних захворювань;
- ускладнення при найбільш поширених розладах психіки та поведінки;
- принципи діагностики найбільш поширених розладів психіки та поведінки;
- алгоритм лікування та профілактики найбільш поширених психічних захворювань.

Вміти:

- класифікувати та аналізувати типову клінічну картину розладів психіки та поведінки;
- здійснювати оцінку прогнозу перебігу розладів психіки та поведінки;
- організовувати менеджмент клієнта з розладами психіки та поведінки;
- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами фахівця в сфері охорони психічного здоров'я та принципами фахової субординації у психіатрії;
- вести документацію щодо психіатричних випадків.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Програма вивчення дисципліни структурована 1 модуль, до складу якого входять 2 змістових модулі.

На вивчення навчальної дисципліни за денною формою навчання відводиться 90 годин – 3,0 кредити ЄКТС/

Опис навчального плану з обов'язкової дисципліни

Структура навчальної дисципліни «Психіатрія, наркологія»	Форма навчання	Кількість годин				Рік навчання	Вид контролю
		Всього годин/ кредитів ECTS	Аудиторних		СРС		
			Лекцій	Практичних			
Модуль 1 «Психіатрія та наркологія» Змістових модулі 2	денна	90 годин/ 3,0 кредити	10	36	44	1	Диф. залік
	заочна		4	6	80		

Примітка: 1 кредит ECTS становить 30 академічних годин.

Денна форма: Аудиторне навантаження становить 51,1%, СРС - 48,9 %.

Заочна форма: Аудиторне навантаження становить 11,1%, СРС - 88,9 %.

Модуль 1. Психіатрія та наркологія

Змістовий модуль 1. Загальні питання психіатрії та наркології, та загальна психопатологія.

Тема 1. Предмет та завдання психіатрії та наркології, історія розвитку, організація допомоги хворим із психічними порушеннями.

Тема 2. Порушення психічних функцій: відчуттів та сприйняття, мислення, пам'яті та інтелекту, емоцій та ефекторної сфери, свідомості та самосвідомості.

Тема 3. Загальні психопатологічні синдроми. Класифікація психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу. Загальні принципи лікування психічних захворювань і розладів, участь питання реабілітації та експертизи хворих з психічними розладами.

Змістовий модуль 2. Спеціальна (нозологічна) психіатрія.

Тема 4 Ендогенні (шизофренія: преморбідні прояви, основні клінічні симптоми, клінічні форми та типи перебігу, лікування, профілактика, експертиза хворих; афективні розлади: класифікація, біполярний афективний розлад, циклотимія, дистимія, вікові особливості перебігу афективних розладів, лікування, прогноз) та ендогенно-органічні (первиннодегенеративні захворювання, психічні розлади судинного генезу, епілепсія) психічні захворювання.

Тема 5. Соматогенні, екзогенні, екзогенно-органічні (психічні порушення в наслідок черепно-мозкових травм та екологічно несприятливих впливів, психічні розлади при інфекційних захворюваннях позамозкової локалізації, психічні розлади при соматичних та ендокринних захворюваннях) розлади.

Тема 6. Психогенії (реактивні психози, психосоматичні (соматоформні) розлади, неврози, невротичний розвиток особистості), розлади особистості та порушення нейропсихічного розвитку (ранній дитячий аутизм, гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків).

Тема 7. Психічні та поведінкові розлади внаслідок зловживання алкоголем, наркоманії та токсикоманії, психотичні розлади в наркологічній практиці.

1. Структура навчальної дисципліни

Для денної форми навчання:

6	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
		Лекції	Практичні заняття	СРС
1	2	3	4	5
Модуль 1 «Психіатрія та наркологія»				
Змістовий модуль 1 «Загальні питання психіатрії та наркології, та загальна психопатологія»				

Тема 1. Предмет та завдання психіатрії та наркології, історія розвитку, організація допомоги хворим із психічними порушеннями	8	1	1	6
Тема 2. Порушення психічних функцій: відчуттів та сприйняття, мислення, пам'яті та інтелекту, емоцій та ефекторної сфери, свідомості та самосвідомості. СРС (Психічний інфантилізм) СРС (Увага: різновиди, властивості, вікові особливості, розлади та методи дослідження)	17	2	5	10
Тема 3. Загальні психопатологічні синдроми. Класифікація психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу. Загальні принципи лікування психічних захворювань і розладів, участь питання реабілітації та експертизи хворих з психічними розладами.	16	2	8	6
Разом за змістовим модулем 1	41	5	14	22
Змістовий модуль 2 «Спеціальна (нозологічна) психіатрія»				
Тема 4 Ендогенні (шизофренія: преморбідні прояви, основні клінічні симптоми, клінічні форми та типи перебігу, лікування, профілактика, експертиза хворих; афективні розлади: класифікація, біполярний афективний розлад, циклотимія, дистимія, вікові особливості перебігу афективних розладів, лікування, прогноз) та ендогенно-органічні (первиннодегенеративні захворювання, психічні розлади судинного генезу, епілепсія) психічні захворювання.	14,5	1	8	5,5
Тема 5. Соматогенні, екзогенні, екзогенно-органічні (психічні порушення в наслідок черепно-мозкових травм та екологічно несприятливих впливів, психічні розлади при інфекційних захворюваннях позамозкової локалізації, психічні розлади при соматичних та ендокринних захворюваннях) розлади. СРС (Психічні розлади при вагітності, пологах та в післяпологовому періоді. Інтоксикаційні психози.)	10,5	1	4	5,5
Тема 6. Психогенії (реактивні психози, психосоматичні (соматоформні) розлади, неврози, невротичний розвиток особистості), розлади особистості та порушення нейропсихічного розвитку (ранній дитячий аутизм, гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків). СРС (Психосоматичні розлади.) СРС (Суїцидологія.)	13,5	2	6	5,5
Тема 7. Психічні та поведінкові розлади внаслідок зловживання алкоголем, наркоманії та токсикоманії, психотичні розлади в наркологічній практиці. Диференційовий залік. СРС (Особливості стану клієнтів в стані алкогольного та наркотичного сп'яніння.)	10,5	1	4	5,5
Разом за змістовим модулем 2	49	5	22	22
Разом за модуль 1	90	10	36	44

Аудиторне навантаження – 51,1%, СРС - 48,9 %.

Для заочної форми навчання:

6	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
		Лекції	Практичні заняття	СРС
1	2	3	4	5
Модуль 1 «Психіатрія та наркологія»				
Змістовий модуль 1 «Загальні питання психіатрії та наркології, та загальна психопатологія»				
Тема 1. Предмет та завдання психіатрії та наркології, історія розвитку, організація допомоги хворим із психічними порушеннями	13,5	0,5	1	12
Тема 2. Порушення психічних функцій: відчуттів та сприйняття, мислення, пам'яті та інтелекту, емоцій та ефекторної сфери, свідомості та самосвідомості. СРС (Психічний інфантилізм) СРС (Увага: різновиди, властивості, вікові особливості, розлади та методи дослідження)	17,5	0,5	1	16
Тема 3. Загальні психопатологічні синдроми. Класифікація психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу. Загальні принципи лікування психічних захворювань і розладів, участь питання реабілітації та експертизи хворих з психічними розладами.	14	1	1	12
Разом за змістовим модулем 1	45	2	3	40
Змістовий модуль 2 «Спеціальна (нозологічна) психіатрія»				
Тема 4 Ендогенні (шизофренія: преморбідні прояви, основні клінічні симптоми, клінічні форми та типи перебігу, лікування, профілактика, експертиза хворих; афективні розлади: класифікація, біполярний афективний розлад, циклотимія, дистимія, вікові особливості перебігу афективних розладів, лікування, прогноз) та ендогенно-органічні (первиннодегенеративні захворювання, психічні розлади судинного генезу, епілепсія) психічні захворювання.	27	0,5	1	9,5

Тема 5. Соматогенні, екзогенні, екзогенно-органічні (психічні порушення в наслідок черепно-мозкових травм та екологічно несприятливих впливів, психічні розлади при інфекційних захворюваннях позамозкової локалізації, психічні розлади при соматичних та ендокринних захворюваннях) розлади. СРС (Психічні розлади при вагітності, пологах та в післяпологовому періоді. Інтоксикаційні психози.)	26	0,5	1	9,5
Тема 6. Психогенії (реактивні психози, психосоматичні (соматоформні) розлади, неврози, невротичний розвиток особистості), розлади особистості та порушення нейропсихічного розвитку (ранній дитячий аутизм, гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків). СРС (Психосоматичні розлади.) СРС (Суїцидологія.)	29	0,5	0,5	11,5
Тема 7. Психічні та поведінкові розлади внаслідок зловживання алкоголем, наркоманії та токсикоманії, психотичні розлади в наркологічній практиці. Диференційовий залік. СРС (Особливості стану клієнтів в стані алкогольного та наркотичного сп'яніння.)	26	0,5	0,5	9,5
Разом за змістовим модулем 2	45	2	3	40
Разом за модуль 1	90	4	6	80
Аудиторне навантаження – 11,1%, СРС - 88,9 %.				

2. Теми лекцій

Для денної форми навчання

№ п/п	Тема лекції	К-ть годин
1	Предмет і задачі психіатрії. Організація роботи психіатричної служби. Покази до госпіталізації. Основні етичні принципи в психіатричній допомозі.	1
2	Розлади когнітивних функцій. Олігофренії та затримка розвитку. Деменції.	1
3	Патологія емоційно-вольової сфери, свідомості та самосвідомості.	1
4	Загальні психопатологічні синдроми.	1
5	Особливості етіології, патогенезу та перебігу психічних розладів. Основні принципи терапії психічних розладів, профілактики та реабілітації.	1
6	Класифікація ендогенних та ендогенно-органічних психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу.	1
7	Екзогенії, основні гіпотези патогенезу, клінічні форми та типи перебігу.	1
8	Розлади невротичні та пов'язані зі стресом.	1
9	Розлади особистості та порушення психологічного розвитку.	1
10	Розлади психіки та поведінки внаслідок зловживання психоактивними речовинами.	1

	Разом	10
--	--------------	-----------

Для заочної форми навчання

№ п/п	Тема лекції	К-ть годин
1	Предмет і задачі психіатрії. Розлади когнітивних функцій. Олігофренії та затримка розвитку. Деменції. Патологія емоційно-вольової сфери, свідомості та самосвідомості.	1
2	Загальні психопатологічні синдроми. Основні принципи терапії психічних розладів, профілактики та реабілітації. Особливості етіології, патогенезу та перебігу психічних розладів. Участь клінічного психолога участь в реабілітації та експертизі хворих з психічними розладами	1
3	Класифікація ендогенних та ендогенно-органічних психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу.	1
4	Психогенії, розлади особистості та порушення психологічного розвитку. Екзогенії, основні гіпотези патогенезу, клінічні форми та типи перебігу. Розлади психіки та поведінки внаслідок зловживання психоактивними речовинами.	1
	Разом	4

3. Теми практичних занять

Для денної форми навчання

№ п/п	Тема заняття	К-ть годин
1.	Організація психіатричної допомоги. Порушення відчуттів та сприйняття,	1
2.	Порушення мислення, пам'яті, інтелекту.	2
3.	Розлади емоційно-вольової сфери,	1
4.	Порушення свідомості та самосвідомості	2
5.	Загальні психопатологічні синдроми.	1
6.	Класифікація психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу.	2
7.	Загальні принципи лікування психічних захворювань і розладів, участь клінічного психолога в реабілітації та експертизі хворих з психічними розладами.	1
8.	Ендогенні психічні захворювання. Шизофренія: преморбідні прояви, основні клінічні симптоми	2
9.	Шизофренія: клінічні форми та типи перебігу, участь клінічного психолога в лікуванні, профілактиці, експертизі та реабілітації пацієнтів.	1
10.	Афективні розлади: класифікація, особливості клінічних проявів, перебіг, дистимія.	2
11.	Біполярний афективний розлад, циклотимія.	1
12.	Депресії: класифікація, особливості перебігу, клінічні типи.	2
13.	Вікові особливості перебігу афективних розладів, участь клінічного психолога в лікуванні, прогноз.	1
14.	Ендогенно-органічні психічні захворювання: первиннодегенеративні	2

	захворювання, психічні розлади судинного генезу.	
15.	Ендогенно-органічні психічні захворювання: цереброваскулярна патологія.	1
16.	Епілепсія: основні симптоми, клінічна характеристика пароксизму, класифікація епілепсії, епілептичні психози, лікування, невідкладна допомога при епістатусі.	2
17.	Екзогенні психічні розлади: психічні порушення в наслідок черепно-мозкових травм та екологічно несприятливих впливів,	1
18.	Соматогенні психічні розлади: психічні розлади при інфекційних захворюваннях позамозкової локалізації, психічні розлади при соматичних та ендокринних захворюваннях.	2
19.	Психогенні розлади: реактивні психози, відповідь на травму, ПТСР, реакція горя.	1
20.	Психогенні розлади: неврози, невротичний розвиток особистості.	2
21.	Психогенні розлади: психосоматичні (соматоформні) розлади	1
22.	Розлади особистості: етіологія та патогенез, клінічні форми психопатій, лікувально-корекційні та соціально-реабілітаційні заходи.	1
23.	Ранній дитячий аутизм, гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків.	1
24.	Психічні та поведінкові розлади внаслідок зловживання алкоголем,	1
25	Наркоманії та токсикоманії, психотичні розлади в наркологічній практиці. Диференційовий залік.	2
	Разом	36

Для заочної форми навчання

№ п/п	Тема заняття	К-ть годин
1	Порушення когнітивних функцій, емоційно-вольової сфери, свідомості та самосвідомості.	1
2.	Загальні психопатологічні синдроми. Організація психіатричної допомоги	1
3	Ендогенні психічні захворювання. Шизофренія: преморбідні прояви, основні клінічні симптоми, клінічні форми та типи перебігу, лікування, профілактика, експертиза хворих. Афективні розлади: класифікація, біполярний афективний розлад, циклотимія, дистимія, вікові особливості перебігу афективних розладів, лікування, прогноз.	1
4	Ендогенно-органічні психічні захворювання: первиннодегенеративні захворювання, психічні розлади судинного генезу. Епілепсія: основні симптоми, клінічна характеристика пароксизму, класифікація епілепсії, епілептичні психози, лікування, невідкладна допомога при епістатусі.	1
5	Соматогенні, екзогенні, екзогенно-органічні (психічні порушення в наслідок черепно-мозкових травм та екологічно несприятливих впливів, психічні розлади при інфекційних захворюваннях позамозкової локалізації, психічні розлади при соматичних та ендокринних захворюваннях) розлади.	1
6	Психогенні розлади, реактивні психози, психосоматичні (соматоформні) розлади, неврози, невротичний розвиток особистості. Розлади особистості: етіологія та патогенез, клінічні форми психопатій,	0,5

	лікувально-корекційні та соціально-реабілітаційні заходи. Ранній дитячий аутизм, гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків.	
7	Психічні та поведінкові розлади внаслідок зловживання алкоголем, наркоманії та токсикоманії, психотичні розлади в наркологічній практиці. Диференційовий залік.	0,5
	Разом	6

4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені програмою

5. Самостійна робота

Для денної форми навчання

№п/п	Тема	Кіль-ть год.	
		денна	заочна
1.	Підготовка до практичних занять. Теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	32	68
Опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять.			
2.	Увага: різновиди, властивості, вікові особливості, розлади та методи дослідження	2	2
3.	Психічний інфантилізм	2	2
4.	Психічні розлади при вагітності, пологах та в післяпологовому періоді. Інтоксикаційні психози.	2	2
5.	Психосоматичні розлади.	2	2
6.	Суїцидологія.	2	2
7.	Особливості стану клієнтів в стані алкогольного та наркотичного сп'яніння.	2	2
Разом		44	80

6. Індивідуальні завдання

Підготовка доповідей до участі у засіданнях СНГ, студентських наукових конференціях, написання наукових статей та тез за результатами наукового практичного дослідження або огляду наукових джерел з певної наукової або практичної проблеми, підготовка та участь у вузівському та Всеукраїнському етапах олімпіади з дисципліни, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, підготовка мультимедійних презентацій за обраними темами тощо.

Основні напрямки для науково-дослідницької роботи здобувача освіти:

1. Актуальні питання сучасної психіатрії з позицій клінічного психолога: особливості порушень психіки асоційованих зі стресом, внаслідок COVID – 19 та інших надзвичайних обставин; діагностичні та лікувальні підходи до психогенних розладів у осіб, постраждалих внаслідок бойових дій, втрати, тощо.
2. Актуальні питання сучасної наркології з позицій клінічного психолога.
3. Сучасні напрямки та підходи психотерапії в роботі клінічного психолога.

7. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів включає теоретичну підготовку до практичних занять, опанування практичними навичками під час аудиторних занять відповідно до теми та практичній меті заняття, самостійне здобуття знань по темам, які не входять до плану аудиторних занять, аналіз та узагальнення інформації при підготовці до підсумкових занять з модулів дисципліни та підсумкового контролю з дисципліни.

8. Форма і методи навчання

Форма навчання: очна (денна) та заочна. В умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій або надзвичайного стану (особливого періоду) форма здобуття освіти встановлюється згідно рішень органів виконавчої влади, ВЦА, місцевого органу управління освіти та Вінницького національного медичного університету для створення безпечного освітнього середовища.

Традиційні методи навчання: словесні; наочні; практичні.

Методи контролю як методи навчання (контролю з боку викладача, самоконтролю, взаємоконтролю, самокорекції, взаємокорекції).

9. Методи контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної і практичної підготовки. Рівень підготовки студентів: визначається на підставі результатів тестування, письмової або усної відповіді на контрольні питання, розв'язуванні ситуаційних задач, перевірці виконання самостійної роботи, оцінці практичних вмінь і навичок.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді диференційованого заліку та в кінці вивчення дисципліни, якщо здобувач засвоїв матеріал в повному обсязі та не має академічної заборгованості

Критерії оцінювання засвоєння теоретичних знань та виконання практичних навичок під час поточного та підсумкового контролю

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінка «відмінно»

Оцінка «добре»

Оцінка «задовільно»

Оцінка «незадовільно».

Оцінювання виконання практичних навичок під час поточного контролю

Оцінка «відмінно».

Оцінка «добре».

Оцінка «задовільно».

Оцінка «незадовільно».

Оцінювання виконання тестових завдань під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який при проведенні тестового контролю допускається не більше 10% неправильних відповідей (обсяг правильних відповідей 90-100%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на всі питання до тесту.

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який під час тестового контролю допускає не більше 20% помилок. (обсяг правильних відповідей 80-89 %). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на більшість питань до тесту.

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, який робить помилки не більш, ніж в 40% тестових завдань (обсяг правильних відповідей 60,5-79%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді тільки на деякі питання до тесту.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється студенту, який при тестовому опитуванні правильно розв'язує менше 60% тестових завдань. Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань не може надати правильні відповіді на питання до тесту.

Оцінювання самостійної роботи студента

Оцінювання самостійної роботи студента здійснюється під час поточного та підсумкового контролю засвоєння тем відповідного модулю або дисципліни на підставі оцінювання демонстрації виконання практичних навичок, усної відповіді на теоретичне питання, тестування або розв'язання ситуаційних задач, відповідно до тем для самостійного опанування.

Оцінювання підсумкового контролю (диференційованого заліку)

Проміжний контроль зараховують, якщо студент засвоїв певний розділ дисципліни в повному обсязі, про що свідчить поточне оцінювання кожного практичного заняття. Для оцінювання проміжного контролю проводять підрахунок середньої арифметичної традиційної оцінки за семестр.

Перелік контрольних питань з дисципліни для самоконтролю

1. Предмет психіатрії та наркології.
2. Завдання психіатрії та наркології.
3. Основні етапи розвитку психіатрії.
4. Досягнення вітчизняних вчених.
5. Структура психіатричної та наркологічної допомоги, психіатричної лікарні і диспансеру.
6. Принципи догляду за психічно хворими.
7. Основні фактори етіології психічних розладів.
8. Основні патогенетичні механізми психічної патології.
9. Правові принципи психіатричної допомоги. Сучасна концепція охорони психічного здоров'я в Україні.
10. Роль психолога в наданні допомоги особам із симптоматичними психічними порушеннями.
11. Перша і невідкладна допомога хворим із психічними порушеннями, основні покази до примусової госпіталізації.
12. Амбулаторне лікування хворих із різними захворюваннями, підтримуюча терапія, особливості її організації, її значення для охорони здоров'я.
13. Проблеми реадaptaції і реабілітації психічно хворих.

14. Методика клініко-психопатологічного дослідження.
15. Метод психоаналізу та психодинамічного спостереження.
16. Особливості психіатричної документації.
17. Значення параклінічних методів у психіатричній діагностиці.
18. Поняття психопатологічного симптому, синдрому та захворювання.
19. Синдромологічна та нозологічна класифікація психічної патології.
20. Характеристика реєстрів психічних розладів.
21. Принципи та методи лікування психічних захворювань та розладів.
22. Принципи та методи соціально-трудової реабілітації психічно хворих та профілактики психічних захворювань.
23. Принципи та методи трудової, військової та судово-психіатричної експертизи.
24. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів відчуття, сприйняття та уявлень.
25. Класифікація та визначення порушень відчуттів: гіперестезії, гіпестезії, анестезії, сенестопатії.
26. Класифікація та визначення порушень сприйняття: ілюзії, психосенсорні розлади, галюцинації.
27. Вікові особливості розладів відчуття, сприйняття та уявлень.
28. Способи виявлення розладів відчуття, сприйняття та уявлень.
29. Класифікація та визначення порушень пам'яті.
30. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів пам'яті.
31. Способи виявлення розладів пам'яті.
32. Класифікація та визначення порушень мислення та інтелекту.
33. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів мислення та інтелекту.
34. Способи виявлення розладів мислення та інтелекту.
35. Класифікація та визначення порушень емоцій.
36. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів емоцій.
37. Способи виявлення розладів емоцій.
38. Класифікація та визначення порушень ефекторної сфери.
39. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів ефекторної сфери.
40. Способи виявлення розладів ефекторної сфери.
41. Вікові особливості ефекторних порушень.
42. Синдроми виключення та потьмарення свідомості.
43. Особливості догляду, спостереження, транспортування хворих із порушенням свідомості.
44. Методи визначення стану свідомості та його порушень.
45. Межові непсихотичні синдроми: астенічний, невротичні (неврастенічний, obsesивно-фобічний, дисморфофобічний, істеричний), депресивні, іпохондричні, соматоформні.
46. Психотичні синдроми: депресивні та маніакальні з психотичними симптомами, параноїдні, паранойяльні, дисморфоманічні, кататонічні, гебефренічні, деліріозні, онейроїдні, аментивні, сутінкового стану свідомості, галюцинозу.
47. Дефектно-органічні синдроми: психоорганічний, Корсаківський амнестичний, розумової відсталості, деменції, психічного маразму.
48. Основні психопатологічні синдроми дитячого віку: дитячого аутизму, гіпердинамічний, дитячих патологічних страхів, нервової анорексії, інфантилізму.

49. Значення діагностики психопатологічного синдрому для вибору методу невідкладної терапії та наступного обстеження хворого.
50. Основні клінічні форми соматогенних психозів.
51. Психічні розлади при вагітності, у післяпологовому та лактаційному періодах.
52. Психічні розлади при пухлинах головного мозку.
53. Психічні розлади при пухлинах поза мозкової локалізації.
54. Особливості психічних розладів при ендокринних захворюваннях.
55. Основні принципи терапії, реабілітації та профілактики психічних розладів при ендокринних та соматичних захворюваннях.
56. Класифікація психічних порушень при гострих і хронічних інфекціях.
57. Особливості психічних порушень при сифілісі мозку, прогресивному паралічі.
58. Психічні розлади у ВІЛ-інфікованих.
59. Принципи лікування психічних розладів при гострих і хронічних інфекціях.
60. Психічні порушення у гострому періоді черепно-мозкової травми, їх лікування та профілактика.
61. Психічні порушення у пізньому періоді черепно-мозкової травми.
62. Резидуально-органічні наслідки черепно-мозкових травм.
63. Пізні травматичні психози, їх диференційна діагностика та лікування.
64. Клінічні особливості психічних розладів при гострих отруєннях атропіном, акрихіном, камфорою.
65. Клінічні особливості психічних розладів при гострих отруєннях препаратами брому, стероїдними гормонами, психотропними препаратами.
66. Клінічні особливості психічних розладів при гострих і хронічних інтоксикаціях чадним газом, речовинами, що містять фосфор, ртуть, миш'як, свинець, тетраетил свинець, нафтопродукти.
67. Клінічні особливості психічних розладів при гострих і хронічних інтоксикаціях хлорофосом, антифризом, нітратами, дефоліантами.
68. Особливості психічних порушень, які викликані екологічно несприятливими факторами.
69. Профілактика та лікування психічних порушень у разі промислових, побутових, лікарських інтоксикацій і внаслідок екологічно несприятливих впливів.
70. Гостра і хронічна променева хвороба, її психоневрологічні прояви.
71. Пострадіаційні психічні розлади: реактивні та органічні.
72. Особливості терапії, соціальної реабілітації та експертизи пострадіаційних захворювань.
73. Поняття психоактивних речовин, феноменів вживання та залежності.
74. Поняття великого наркоманічного синдрому.
75. Особливості і перебіг наркологічних захворювань по фазах.
76. Вплив алкоголю на вищу нервову діяльність людини.
77. Просте алкогольне сп'яніння, його ступені, індивідуальні особливості, діагностика, надання медичної допомоги при гострих алкогольних отруєннях.
78. Патологічне алкогольне сп'яніння, діагностика, судово-психіатрична експертиза.
79. Алкоголізм, його критерії, наркоманічний синдром при алкоголізмі.
80. Діагностика алкогольного абстинентного синдрому, медична допомога.
81. Стадії алкоголізму, особливості деградації особистості.
82. Гострі металкольні психози: діагностика початкових проявів, попередження подальшого розвитку, лікування.

83. Затяжні металкогольні психози.
84. Алкогольні енцефалопатії.
85. Принципи лікування алкогольних психозів.
86. Організація наркологічної допомоги.
87. Методи лікування алкоголізму.
88. Профілактика алкоголізму та його рецидивів.
89. Медичний, соціальний і правовий критерії віднесення речовини до наркотичних.
90. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання опіатів.
91. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання канабіоїдів.
92. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання седативних та снодійних препаратів.
93. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання кокаїну та інших психостимуляторів.
94. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання галюциногенів.
95. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання легких розчинників.
96. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання нікотину.
97. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання кофеїн-вмісних продуктів.
98. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок одночасного вживання декількох наркотичних речовин та використання інших психоактивних речовин.
99. Вікові особливості наркоманій і токсикоманій.
100. Поняття психогенного розладу.
101. Етіологічні та патогенетичні фактори психогенних розладів.
102. Класифікація психогеній.
103. Визначення понять емоційно-стресова, адаптаційна реакції, неврози.
104. Клінічна картина неврастенії.
105. Класифікація та клінічна картина тривожних розладів.
106. Клінічна картина обсесивно-компульсивного розладу.
107. Клінічна картина дисоціативних розладів.
108. Депресивні невротичні розлади.
109. Моносимптомні неврози.
110. Класифікація, клінічна картина та лікування соматоформних розладів.
111. Лікування та профілактика неврозів.
112. Реактивні психози: загальні клінічні ознаки, критерії Ясперса.
113. Гострі реактивні психози.
114. Затяжні реактивні психози.
115. Терапія реактивних психозів.
116. Експертиза, профілактика, реабілітація при реактивних психозах.
117. Визначення поняття посттравматичного стресового розладу (ПТСР).
118. Клінічні особливості ПТСР.
119. Профілактика та лікування ПТСР.
120. Визначення поняття шизофренії.
121. Причини шизофренії.
122. Основні ознаки шизофренії.
123. Основні клінічні форми шизофренії.
124. Типи перебігу шизофренії.
125. Кінцевий стан шизофренії. Поняття про ремісію та дефект.
126. Принципи терапії шизофренії.

127. Клінічна картина біполярного афективного розладу. Циклотимія.
128. Масковані депресії..
129. Особливості афективних розладів у осіб різного віку.
130. Принципи терапії хворих на афективні розлади.
131. Суїцидальна поведінка при психічних захворюваннях та у психічно здорових осіб.
132. Антисуїцидальна терапія. Психопрофілактика суїцидальної поведінки.
133. Первинна (генуїнна) та вторинна (симптоматична) епілепсія. Пароксизм, його клінічна характеристика.
134. Класифікація пароксизмальних проявів. Тоніко-клонічний судомний напад, допомога хворому.
135. Епілептичний статус і лікувальні заходи щодо виведення хворого з цього стану.
136. Принципи терапії хворих на епілепсію.
137. Розлади особистості та поведінки у дорослих, фактори, що сприяють їх розвитку.
138. Причини розумової відсталості (РВ) та класифікація за етіологічними ознаками. Принципи терапії, корекції, експертизи, реабілітації при РВ. Організація навчально-виховного та трудового процесу при РВ.
139. Клінічні форми розумової відсталості. Сомато-неврологічні прояви розумової відсталості.
140. Принципи терапії, корекції, експертизи, реабілітації при розумовій відсталості.
141. Психофізичний інфантилізм. Межова розумова відсталість.
142. Клінічні варіанти розладів особистості та акцентуацій характеру. Основні принципи терапії, реабілітації та профілактики розладів особистості та поведінки у дорослих.
143. Визначення понять ранній дитячий та атиповий аутизм. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування. Принципи корекції та реабілітації.
144. Гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків. Розлади соціальної поведінки. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Принципи психолого-педагогічної корекції, соціальної реабілітації.

10. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді диференційованого заліку після вивчення дисципліни.

11. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти.

Нарахування балів за дисципліну проводять згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова. Складовими оцінки за дисципліну є конвертоване у бали середнє арифметичне поточної успішності за універсальною 120-бальною шкалою (від 72 до 120 балів), бали за підсумковий контроль (від 50 до 80 балів) та індивідуальної роботи студента (від 6 до 12 балів).

Бали за підсумковий контроль відповідають шкалі оцінок:

оцінка «3» - 50-60 балів

оцінка «4» - 61-70 балів

оцінка «5» - 71-80 балів

Бали за поточну успішність, підсумковий контроль та традиційну оцінку викладачі вносять у відомість деканату. Отримані бали (сума балів поточної успішності та підсумкового контролю) відповідають фіксованій шкалі оцінок:

оцінка «5» - 180-200 балів

оцінка «4» - 160-179 балів

оцінка «3» - 122-159 бали.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, – 200 балів. **Мінімальна кількість балів** становить 122 бали. Бали за підсумковий контроль та поточну успішність студентів деканат вносить у програму Контингент і ранжує їх. Ранжування проводять на підставі отриманих балів за дисципліну згідно національної шкали та шкали ЄКТС (див. Положення про організацію освітнього процесу).

Отримані бали за дисципліну конвертуються згідно національної шкали та ЄКТС (для заліку) наступним чином:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
170-179,99	B	добре	
160-169,99	C		
141-159,99	D	задовільно	
122-140,99	E	задовільно	
0-121,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення дисципліни

1. Презентації лекцій, аудіо-лекції.
2. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів при підготовці до практичних занять.
3. Методичні рекомендації для самостійної поза аудиторної роботи студентів.
4. Перелік контрольних питань до підсумкових занять з тем модуля.
5. Перелік питань до підсумкового контролю дисципліни.
6. Тести для контролю засвоєння тем практичних занять.
7. Тести для передекзаменаційного тестування знання дисципліни в цілому.
8. Ситуаційні практично-орієнтовані задачі для студентів та клінічно-орієнтовані завдання.
9. Навчальні посібники, підручники, робочі зошити, тощо.

13. Рекомендована література

1. Винник М.І., Пустовойт М.М. Основи психодинамічної діагностики і психотерапії. Вид.: Новий світ-2000, 2024. – 200с.

2. Когнітивно-поведінкова терапія: основи та практика. Джудіт С. Бек.(укр.мова). - 2023. – 460с. ISBN: 978-617-550-108-5
3. Основи психотерапії: навчальний посібник/ О.О.Фільц, К.В.Седих, В.І.Бандер та ін.; за ред. О.О.Фільца – Київ: ВЦ «Академія», 2024. – 208с. - ISBN: 9789665807483
4. Поплавська Є.В., Меленчук Н.І., Єрмакова С.С. Конспект лекцій з дисципліни «Основи психотерапії» (Галузь знань – 05; Соціальні та поведінкові науки; Спеціальність – 053 Психологія; Освітній ступінь – Бакалавр) / Є. В.Поплавська, Н.І. Меленчук, С.С. Єрмакова; Міжнародний гуманітарний університет – О.: МГУ, 2024. 149 с.
5. Психотерапія за Габбардом: посібник: 2-е видання / за ред. Голлі Крісп, Глена О. Габбарда, Вид.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», Ліцензія: переклад Gabbard's Textbook Psychotherapeutic Treatments, second edition (2023) публікується відповідно до договору з American Psychiatric Association Publishing, Мова: українська, 2025. – 943 с. (чорно-білі). ISBN: 978-617-505-980-7 Психіатрія та психотерапія: інтенсивний курс: 10-е видання / за заг. ред. Клауса Ліба, Вид.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», Ліцензія: переклад Intensivkurs Psychiatrie und Psychotherapie, 10th edition (2023) публікується відповідно до угоди з компанією Elsevier GmbH, Urban & Fischer Munich, Мова: українська, 2024. – 596с. (кольорові, великоформатні). ISBN: 978-617-505-990-6
6. Терапія, сфокусована на співчутті: відмінні особливості. Пол Гілберт. 2021. – 256 с. ISBN: 978-617-505-990-6
7. Усвідомленість терапевта і клієнта в терапії прийняття і відповідальності. Келлі Р. Вілсон, Трой Дюфрен. 2022. – 290 с. ISBN: 978-617-7987-16-0

Допоміжна

1. Вихід з депресії. Робочий зошит. Програма на 8 тижнів. Джон Тісдейл, Марк Вільямс, Зиндел Ст. Сігал., 2020, 256с. ISBN: 978-617-7874-33-0
2. Шестопал І. А. Казкотерапія як ефективний метод роботи психотерапевта з дітьми. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, 2020. № 10. С. 143-147.
3. Мушкевич М. І., Чагарна С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб. Київ: Видавничий дім "КМ Академія", 2017. 248 с.
4. Шевченко Н. Ф. Основи психотерапії: навч. посіб. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 216 с.
5. Седих О. В. Основи психотерапії: курс лекцій. Умань : Видавництво УДПУ, 2017. 180 с.
6. Кочарян О. С., Ложкін Г. В. Основи психотерапії: підручник. Харків: НТУ "ХПІ", 2017. 320 с.
7. Кочарян О. С., Ложкін Г. В. Психотерапія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 400 с.
8. Белов, О. О., & Рациборинська-Полякова, Н. В. (2026). Особливості копінг-поведінки студентської молоді з ігровою залежністю: клініко-психологічні закономірності і перспективні шляхи корекції проблемного гемблінгу. Перспективи та інновації науки, (4(62)), 3304-3315. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-4\(62\)-3304-3315](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-4(62)-3304-3315)
9. Шулякова, М. І., & Рациборинська-Полякова, Н. В. (2024). Вплив хронічного

стресу на організм людини та роль психоедукації у редукції його психічних проявів. Психосоматична медицина і загальна практика, 9(1).
<https://doi.org/10.26766/pmgrp.v9i1.490>

10. Ram, D., Manjunatha, N., & Bada Math, S. (2026). Negative events in psychotherapy: A narrative review. Industrial psychiatry journal, 35(1), 15–24.
https://doi.org/10.4103/ipj.ipj_114_25

11. Cuijpers, P., Harrer, M., & Furukawa, T. A. (2026). Innovations to improve outcomes and uptake of psychotherapies for mental disorders: a state-of-the-art review. World psychiatry : official journal of the World Psychiatric Association (WPA), 25(1), 4–33.
<https://doi.org/10.1002/wps.70002>

12. Shiel, E. V., Connor, Z., Downes, M., Bailey-Shaw, A., Hemingway, S., Walters, C., & Kola-Palmer, S. (2025). What Evidence Exists on the Effectiveness of Psychotherapy for Trauma-Related Distress? A Scoping Review. Healthcare (Basel, Switzerland), 13(23), 3180. <https://doi.org/10.3390/healthcare13233180>

13. Schäfer, S. K., Burmeister, C. F., Lottermoser, E., Schäfer, C. G., Cascant Ortolano, L., Stoffers-Winterling, J., Flasiński, T., Equit, M., Schneider, S., Lieb, K., & de Haan, A. (2025). Long-term effects of psychotherapy in children and adolescents: protocol for database development and a systematic review in the LaKiJu META project. BMJ open, 15(11), e103872. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2025-103872>

14. Інформаційні ресурси

Електронна адреса сайту університету: <https://www.vnmu.edu.ua/> Електронна адреса сайту бібліотеки університету: <http://library.vnmu.edu.ua> Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>

Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/> МОЗ України <https://moz.gov.ua/>

Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>
Інтернет сайт кафедри психіатрії, наркології та психотерапії ВНМУ ім. М.І. Пирогова <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-психіатрії>

Інтернет сайти, рекомендовані кафедрою студентам для пошуку додаткової інформації з інтегративної психотерапії:

<https://www.wpanet.org/> World Psychiatric Association
<https://neuronews.com.ua/ua#gsc.tab=0> Нейронews <https://usp.community> УСП/
<https://www.europsyche.org>

<https://ucpp.org/dlya-spetsialistiv/ucpp/partners/6-european-association-for-psychotherapy>